

Interno glasilo Zavoda Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik
Št. 14. Letnik VI., november 2012
Izhaja 4 krat letno v elektronski obliki
Odgovorna oseba za glasilo: Jasmina Bauman
Uredila: Darja Fišer
Avtorski prispevki ne odražajo nujno stališč Zavoda ZTSZJ
Elektronski naslov uredništva: urednistvo.zdruzenje@t-2.net

Ko govorijo roke

Uvodnik

Jasmina Bauman

Spoštovane bralke, spoštovani bralci!

Pred vami je nova številka e-glasila Ko govorijo roke, v kateri vam ponujamo kar nekaj zanimivih člankov, ki se dotikajo našega strokovnega dela in opozarjajo na ovire, na katere naletimo pri izvajanju zakonske pravice gluhih oseb do tolmača. V tej številki objavljamo polletno poročilo o delu našega zavoda na področju izvajanja javnih pooblastil ter polletno poročilo o delu Klicnega centra za osebe z okvaro sluha, ki za gluhe osebe nedvomno pomeni korak bližje k njihovi samostojnosti in enakopravnejšemu vključevanju v vsakdanje življenje in delo. V branje vam ponujamo zanimiv članek Tomaža Pahovca Kultura slišočih otrok gluhih staršev.

Poročilo z letne skupščine EFSLI in konference, ki je potekala letos na Dunaju, pod geslom »Bodi ozaveščen! Moč in odgovornost v tolmačenju znakovnega jezika«. Poročilo z letne skupščine in konference vam ponuja članek Darje Fišer, ki vsebuje vrsto zanimivosti, ki opozarjajo predvsem na strokovno delo tolmačev znakovnega jezika, napore, ki jih za izvajanje te naloge morajo vložiti. Delo tolmačev slovenskega znakovnega jezika je namreč v našem prostoru vse prevečkrat premalo cenjeno in samoumevno. Znanja, naponi, ki jih vlagamo v kvalitetno delo pa so nemalokrat spregledani.

Z veseljem pa napovedujemo organizacijo skupščine EFSLI in konference 2013, ki bo naslednje leto potekala v Sloveniji. Priprave na organizacijo teh dveh dogodkov so že v polnem teku.

Recesija, ki se nadaljuje tudi v letu 2012, se je dotaknila tudi našega zavoda. Ne malo težav smo imeli pri zagotavljanju sredstev za nadaljnje delo in obstoj zavoda v letošnjem letu. Tako je naš zavod v letošnjem letu prejel manj sredstev kot v preteklem letu za izvajanje javnih pooblastil in storitev Klicnega centra za osebe z okvaro sluha.

Prijetno branje in vabilo, da s svojimi prispevki sooblikujete vsebino našega e-glasila.

Prispevki

Polletno poročilo o delu Zavoda Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik 2012

Jasmina Bauman 3

Klicni center

Jasmina Bauman 6

Kultura slišočih otrok gluhih staršev

Tomaž Pahovec 7

Skupščina EFSLI 2012

Darja Fišer 9

Konferenca EFSLI 2012

Darja Fišer 11

Slovenija, organizator EFSLI skupščine in konference 2013

17

Polletno poročilo o delu Zavoda Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik

od 01. 01. 2012 do 30. 06. 2012

Jasmina Bauman

Uveljavljanje zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika

Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika je v veljavi od novembra 2002. Dejansko se je zakon pričel izvajati v praksi s sprejemom Tarife za tolmače slovenskega znakovnega jezika marca 2004. V vsem tem dvehletnem obdobju so tolmači vestno opravljali svoje delo, za katerega pa so plačilo prejeli z dvehletnim zamikom. Od izstavitve prvih računov do danes zaznavamo, da posamezne institucije še vedno niso seznanjene z določili Zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika. Na tem mestu je potrebno omeniti zadovoljivo situacijo na področju zdravstva, saj od sklenitve splošnega dogovora v letu 2006 ni zaznati posebnih težav na tem področju, razen nekaterih izjem. Presenečeni smo nad tolmačenjem zavarovalnice, da mora gluha oseba, ki nima sklenjenega dodatnega zdravstvenega zavarovanja, stroške tolmačenja sama kriti, če gre za zdravstveno storitev iz dodatnega zavarovanja. Pravica do tolmača gluhih študentov je še vedno nedorečena in vse preveč odvisna od tolmačenja predpisov vladajoče strukture. Tako so v prejšnjem obdobju pristojni tolmačili zakon tako, da je potrebno stroške tolmačenja zagotoviti v okviru Uredbe o javnem financiranju visokošolskih in drugih zavodov (kar ni bilo upoštevano), sedanja vladajoča struktura to mnenje spremeni in tolmači zakon tako, da morajo posamezne fakultete ob pripravi letnih finančnih planov predvideti ta strošek ter ga posredovati pristojnemu ministrstvu, kar pa po njihovi evidenci še nobena fakulteta ni storila. O tem smo posredovali poziv gluhim študentom preko tolmačev, da naj v referate fakultet naslovijo vlogo za dodelitev tolmača, a žal nimamo povratnih informacij, v kolikšni meri so gluhi študentje sledili našemu pozivu. Organizirali smo zelo odmevno okroglo mizo z naslovom Prikrita diskriminacija gluhih študentk in študentov na slovenskih univerzah z udeležbo predstavnic MVZT in MDSSZ ter posameznih fakultet in rezultat naše vztrajnosti je dopis MVZT, naslovljen na vse fakultete in koncesionarje, da morajo gluhim študentom in študentkam zagotoviti pravico do tolmača ter kriti stroške.

O različni pravni praksi pri uresničevanju Zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika smo že od leta 2006 opozarjali tako ministrstvo za pravosodje, kakor tudi sodni svet. Končno smo prejeli mnenje Vrhovnega sodišča RS, katerega smo posredovali vsem tolmačem, kakor tudi ZDGNS in društvom gluhih in naglušnih, z namenom, da o tem seznanijo svoje članstvo. Iz mnenja Vrhovnega sodišča RS je razbrati, da imajo gluhe osebe pravico do tolmača v vseh postopkih, ki tečejo pred sodiščem, upoštevaje načelo nediskriminacije. Ker smo v našem pisanju opozorili tudi na različno odmero nagrade tolmačem, je Vrhovno sodišče RS v svojem mnenju zapisalo, da so tudi ad hoc tolmači upravičeni do odmere nagrade v skladu s Pravilnikom o sodnih tolmačih ter da sodi-

šča na Tarifo za tolmače slovenskega znakovnega jezika niso vezana. Ne glede na takšno mnenje vrhovnega sodišča pa se žal še vedno pojavljajo primeri, kjer sodišča ad hoc tolmačem odmerijo nagrado na podlagi Tarife za tolmače slovenskega znakovnega jezika, kar je v nasprotju z mnenjem Vrhovnega sodišča RS.

Zavodu Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik je zapana nova, dodatna naloga na podlagi Zakona o izenačevanju možnosti invalidov, in sicer izvajanje Klicnega centra za osebe z okvaro sluha. Namen klicnega centra je omogočiti osebam z okvaro sluha pridobivanje informacij v njim prilagojeni tehniki s področja državnih organov, organov lokalne samouprave, izvajalcev javnih pooblastil in izvajalcev javnih služb, storitev javnega značaja. Klicni center deluje 24 ur na dan vse dni v letu. Storitve izvajajo tolmači slovenskega znakovnega jezika. V ta namen smo izdelali celotno tehnično rešitev, funkcionalno specifikacijo za izdelavo in vzdrževanje spletnega mesta. Klicni center je pričel z delom 21. septembra 2009.

Lista tolmačev

Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik vodi listo tolmačev, ki je javno dostopna. Iz tega razloga smo v letu 2005 pripravili lastno spletno stran, na kateri so objavljeni osnovni podatki o združenju, lista tolmačev, napotki gluhim osebam, kako do pravice do tolmača ter javnim institucijam o zagotavljanju tolmačev v različnih postopkih ter druge aktivnosti združenja. Ker so v večini primerov gluhe osebe sami naročniki tolmača (to delo so po njihovem pripovedovanju nekatera društva gluhih in naglušnih opustila iz nam neznanega razloga), je na spletni strani odprta možnost naročanja tolmača preko za to predpisanega obrazca, kar omogoča večjo dostopnost tolmačev. Odziv s strani uporabnikov je dober, saj se število gluhih oseb, ki uporabljajo to storitev povečuje.

Zagotavljanje pokrivanja potreb po tolmačih na ozemlju celotne države

Ker je za zagotavljanje pokrivanja potreb po tolmačih na ozemlju celotne države potrebno izpolniti določene predpogoje, v nadaljevanju posredujemo poročilo o dinamiki usposabljanja bodočih tolmačev.

Izvajanje tečajev slovenskega znakovnega jezika

Predpogoj za vključitev v pripravljani program za pridobitev certifikata je znanje znakovnega jezika. Zato tudi izvajamo začetne in nadaljevalne tečaje znakovnega jezika. V prvi polovici leta smo izvedli začetni tečaj, katerega je vodila gluha oseba. Tečaja so se udeležile 4 osebe. Na pobudo Zdravstvenega doma Ljubljana smo za njihove zaposlene izvedli specializiran tečaj znakovnega jezika, ki je trajal 60 ur.

Dinamika pridobivanja certifikata

Zavod Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik je vpisan v register izvajalcev postopkov za preverjanje znanj in spretnosti, ki ga vodi ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo. V polletju 2012 smo imeli razpisana dva roka za preverjanje znanja in spretnosti za pridobitev certifikata, ki sta objavljena na spletni strani www.ric.si, in sicer 13. 03. 2012 in 22. 05. 2012. V prvem roku sta se prijavila 2 kandidata, ki sta bila neuspešna. Na odločitev komisije se je en kandidat pritožil na MDDSZ. Po predložitvi celotne dokumentacije v postopku preverjanja znanj in spretnosti, je MDDSZ pritožbo kandidata zavrnilo. V register tolmačev, ki ga vodi MDDSZ, je do 30. 06. 2012 vpisano 44 tolmačev.

Regija	Štev.tolmačev/tolmačic
Ljubljana z okolico	21
Posavje,Celjsko,Velenjsko in Koroško območje	5
Severna Primorska in Koper	5
Dolenjska	4
Gorenjska	4
Štajerska	4
Prekmurje	1
Skupaj	44

Tabela 1: Tolmači/tolmačice SZJ s certifikatom po regijah

Pripravljalni program usposabljanja za pridobitev certifikata

Združenje je edino v Sloveniji, ki izvaja pripravljalni program za pridobitev certifikata. Program traja 9 mesecev ob vikendih. Program je samoplačniški. V prvi polovici leta smo objavili razpis za vpis v pripravljalni program usposabljanja za tolmače in uvedli novost – preizkus znanja znakovnega jezika. Od 12 prijavljenih kandidatov je le ena kandidatka opravila preizkus. V prvi polovici leta smo v sodelovanju s CPI pripravili revizijo kataloga standardov znanj in spretnosti za NPK tolmač SZJ in predlagali sprejem novega kataloga in standarda za poklic asistent za komunikacijo. Oba dokumenta sta v postopku sprejemanja.

Sodelovanje v Svetu za SZJ in izvajanje strokovnih in administrativnih opravil za Svet za slovenski znakovni jezik

Zavod Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik opravlja strokovna in administrativna dela za Svet za slovenski znakovni jezik. Naloge Sveta za slovenski znakovni jezik so opredeljene v 24. členu Zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika:

- skrbi za razvoj slovenskega znakovnega jezika,
- skrbi za uveljavljanje in enakopravnost znakovnega jezika,
- spremlja izobraževanje, usposabljanje in delo tolmačev za slovenski znakovni jezik ter dinamiko pridobivanja certifikatov,
- predlaga spremembo kataloga standardov znanj in spretnosti za tolmače znakovnega jezika,
- sodeluje z ustreznimi organi na področju vzgoje in izobraževanja, informiranja, zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja, socialnega varstva, sodstva, pokojninskega in invalidskega zavarovanja, zaposlovanja, športa, kulture in drugimi organi,
- predlaga pristojnim organom uskladitev vprašanj, pomembnih za izvajanje zakona,
- seznanja se z reševanjem ugovorov v zvezi s kakovostjo izvajanja storitve tolmačenja,

- obravnava druga vprašanja ter zagotavlja pomoč pri uresničevanju nalog, ki se nanašajo na uporabo znakovnega jezika.

Svet za slovenski znakovni jezik zapisane naloge izvaja na podlagi strokovno pripravljenega gradiva, v okviru katerega člani sveta seznanjamo s problematiko pri uveljavljanju Zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika, ovirami, s katerimi se srečujemo pri uresničevanju pravice gluhih do tolmača, spremljanju zakonodaje in usklajevanju vprašanj, pomembnih za izvajanje zakona.

V prvi polovici leta 2012 je imel svet za SZJ eno redno sejo, na kateri se je seznanil oziroma sklepal o naslednji problematiki:

1. sprejel je poročilo o uresničevanju Zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika v letu 2011,
2. sprejel je poročilo o delu Sveta za slovenski znakovni jezik v letu 2011;
3. se seznanil s problematiko tolmačenja pri notarjih,
4. ocenil delo združenja kot zelo uspešno.

Evidenca gluhih oseb, ki jim je bila izdana odločba po zakonu

Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika nalaga centrom za socialno delo vodenje evidence gluhih oseb, katerim so bile izdane odločbe po zakonu. Ker centri za socialno delo vodijo tovrstne evidence le za svojo rabo, je Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik vzpostavilo centralno evidenco vseh izdanih odločb za območje celotne države, saj ocenjujemo, da je skupno število upravičencev eden izmed pomembnih podatkov. Iz naše evidence je razvidno, da je do 30. 06. 2012 prejelo odločbo o pravici gluhih oseb do uporabe znakovnega jezika skupno 900 upravičencev, ki so po posameznih območjih razdeljeni kot sledi iz table:

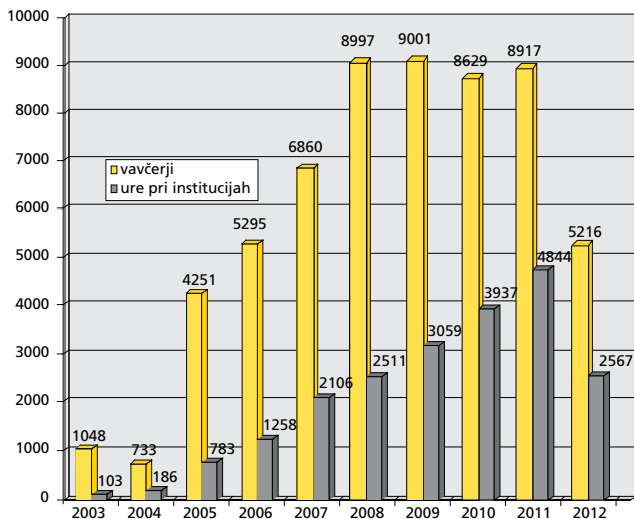
Območje	Število gluhih oseb
Dolenjska	42
Gorenjska	104
Ljubljana z okolico	318
Posavje,Celje,Velenje,Koroška	151
Prekmurje	31
Severna Primorska in Koper	114
Štajerska	140
Skupaj	900

Tabela 2: Število upravičencev z odločbo o pravici gluhih do uporabe slovenskega znakovnega jezika

Status dijaka ali študenta ima 41 oseb.

Evidenca opravljenih ur tolmačenja

Iz evidence storitev je razvidno, da se potreba po tolmačih med gluhih upravičenci povečuje. Tako je bilo do 30. 06. 2012 opravljenih 5.216 ur, plačanih z vavčerjem, stroške katerih krije MDDSZ, in 2.567 ur, katerih plačniki so različne institucije, skupaj 7.783 ur, kar predstavlja 56% celotnega tolmačenja v letu 2012.

Graf 1: Opravljeno število ur tolmačenja v prvi polovici leta 2012

Ugovor v zvezi s kakovostjo izvajanja storitve tolmačenja

Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika kot javno pooblastilo določa tudi reševanje ugovorov v zvezi s kakovostjo tolmačenja. Dne 23. 05. 2007 smo prejeli soglasje ministrice, pristojne za invalidsko varstvo na pravilnik o disciplinski odgovornosti tolmača. V pravilniku je določeno, da pravilnik stopi v veljavo 15 dan po objavi na spletni strani združenja. V prvi polovici leta 2012 nismo prejeli nobene prijave.

Skrb za razvoj slovenskega znakovnega jezika

Med nalogami Sveta za slovenski znakovni jezik je tudi skrb za razvoj SZJ, za kar pa niso predvidena finančna sredstva. Kljub temu ocenjujemo, da je na problem razvoja in skrbi za razvoj SZJ potrebno opozoriti, saj je slovenski znakovni jezik glavno orodje dela tolmačev, ki posledično vpliva na kakovost tolmačenja.

Delovanje Združenja in Sveta na področju razvoja slovenskega znakovnega jezika je usmerjeno v sistemsko rešitev področja, saj ocenjujemo, da bo napredek dosežen le, če bo skrb za razvoj slovenskega znakovnega jezika postala državna skrb. S tem namenom smo se odzvali pozivu Ministrstva za izobraževanje, kulturo in šport za posredovanje predlogov k pripravi Resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2012 – 2016, ki so v osnutku resolucije v večini primerov sprejeti.

Že vrsto let opozarjamo, da slovenski znakovni jezik ne sledi slovenskemu govorjenemu jeziku, delo tolmačev pa je vsak dan bolj zahtevno in posega na različna področja dela in življenja. Pomanjkanje terminoloških slovarjev je skupino tolmačev in tolmačic, ki sodelujejo pri tolmačenju TV dnevnika in novinarskih konferenc Vlade RS, spodbudilo k izdaji slovarja pod delovnim naslovom »politični žargon«. V skupini je delovalo 7 tolmačic in tolmač, ki so sestavili slovar, poiskali pomen ter se dogovorili za kretnjo. Omenjeni slovar je objavljen na naši spletni strani (www.tolmaci.si). Vsi sodelujoči so pri izdaji prvega tovrstnega slovarja sodelovali prostovoljno.

Ostale aktivnosti

- pripravili smo gradivo za sejo sveta zavoda in sejo sveta za slovenski znakovni jezik;
- delovanje klicnega centra za osebe z okvaro sluha smo predstavili trem skupinam študentk in študentov s Pedagoške fakultete;
- februarja 2012 je bil opravljen nadzor o namenski porabi sredstev s strani MDDSZ; glede na ugotovitve smo pripravili odzivno poročilo;
- udeležili smo se seje področnega odbora za poklicne standarde, kjer smo predstavili nov katalog znanj in spretnosti in poklicni standard za poklic asistent za komunikacijo.

Ocenjujemo, da je bilo delo združenja v prvem polletju 2012 uspešno, saj je čutili večjo osveščenost slišče javnosti pri zagotavljanju pravice gluhih oseb do tolmača, ki se kaže v pozitivnih odzivih, vsekakor pa je veliko zadovoljstvo uporabnikov z delovanjem klicnega centra, ki jim omogoča bolj kvalitetno in samostojnejše življenje. Kljub aktivnostim ostajajo nekatera vprašanja, pomembna za izvajanje zakona, odprta in katera bomo poskušali dogovorno reševati s pristojnimi.

Klicni center za osebe z okvaro sluha

Jasmina BAUMAN

Septembra leta 2009 smo uspešno pričeli z delovanjem klicnega centra za osebe z okvaro sluha, za katerega smo v celoti sami izdelali računalniško aplikacijo za spremljanje dela klicnega centra in upravljanje z zahtevki, s sprejemom Zakona o izenačevanju možnosti invalidov pa ga izvajamo na podlagi 40. člena.

Kot osnovni namen klicnega centra je zapisano pridobivanje informacij za potrebe uporabnikov s področja t. im. javnih institucij. Vendar pa je namen presežen, saj se uporabniki obračajo na klicni center tudi v primeru iskanja zaposlitve, tolmačenja prejetih sklepov, odločb iz različnih institucij, saj zapisane besede ne razumejo, kakor tudi ne njihovega pomena, pomagamo jim pri sestavi krajših dopisov, zaradi očitne finančne stiske nemalokrat urejamo obročno odplačevanje dolgov in se z upniki dogovarjamo za odlog plačila v izogib izvršbam, rešujemo različne reklamacije, na njim prilagojen način jim posredujemo informacije o pravicah iz dela, uveljavljanju pravic za čas brezposelnosti, uveljavljanju pravic s področja pokojninsko-invalidske zakonodaje, uveljavljanju denarnih prejemkov preko centrov za socialno delo, urejanje pomoči preko Karitasa ipd.

Evidenca dogodkov za obdobje od 01. 01. 2012 do 30. 06. 2012

Število zahtevkov skupaj v obdobju: 1.826

Število registriranih uporabnikov na dan 30. junij 2012: 374

Tabela 1: Število zahtevkov v obdobju po kanalih sprejema

SMS	924
Spletni pogovor	358
Video klic Internet	340
E-pošta	203
Video klic UMTS	1
Telefaks	0

Tabela 2: Število zahtevkov v obdobju po temah

Zdravstvo	531
Drugo	514
Socialno varstvo	247
Javna uprava	176
Zaposlovanje	105
Šolstvo	62
ZZTSZJ	50
Šport	48
Kultura	29
ZDGNS	17
Društva gluhih in naglušnih	13
Sodstvo	11
Policija	9
ZPIZ	6
Ni izbrano	5
Visoko šolstvo	3

Tabela 3: Število zahtevkov v obdobju po kanalih sprejema in povprečnem času reševanja

Kanal sprejema	Povprečje
E-pošta	41:10
Telefaks	Ni prejetih klicev
Video klic Internet	20:44
SMS	27:38
Spletni pogovor	20:48
Video klic UMTS	28:52
Skupno	26:31

Kultura slišočih otrok gluhih staršev

Tomaž PAHOVEC

'Duša gluhih, telo slišočih.'

Ko sem dodatno raziskoval na temo slišočih otrok gluhih staršev, sem našel na nove zanimivosti, zato sem se odločil napisati nadaljevanje prispevka z naslovom Otroci gluhih staršev – Coda, ki je bil objavljen v januarjski številki glasila Iz sveta tišine. Predlagam, da si za lažje razumevanje besedila prebere te omenjeni prispevek.

Opisal bom izsledke različnih avtorjev in kot otrok gluhih staršev dodal svoje izkušnje. Slišočega otroka gluhih staršev bom v nadaljevanju poimenoval z mednarodno uveljavljeno kratico Coda (angleško: Child of Deaf Adults).

Bishop in Hicks uvodoma predstavita skupno težavo slišočih otrok gluhih staršev (Cod) pri izgovoru določene besede, saj se je ne spomnijo takoj in jo najprej pokažejo s krettno. Omenjeno dejstvo podkrepi z razlago, da je prvi ali materni jezik slišočih otrok gluhih staršev znakovni jezik, besedni jezik (v mojem primeru slovenski jezik) pa na drugem mestu.

Med šolanjem v osnovni in srednji šoli sem imel kot slišočih otrok gluhih staršev pogosto težave pri pisanju spisov, esejev in uporabi slovnice, saj, kot pojasnjujejo Emmorey, Borinstein, Thompson in Gollan, Code govorni jezik sestavljamo iz osnove znakovnega jezika. Naša prednost je v tem, da smo simultani govorniki, saj po Bishopu in Hicksu lahko le tolmači znakovnega jezika en jezik poslušamo in ga sočasno prevajamo v znakovni jezik. Emmorey in ostali nas imajo za dvovrstne govornike (angleško: bimodal bilinguals), ki uporabljamo glasovni in znakovni jezik. V raziskavi so ugotovili, da slišočih otroci gluhih staršev v situacijah, ko slišočim opisujemo določene dogodke, istočasno uporabljamo določene krettnje, s katerimi želimo nekaj poudariti ali dodatno opisati. V primerjavi, ki so jo naredili med slišočimi otroci gluhih staršev in otroci slišočih staršev, je prišlo do odstopanj.

Emmory in ostali so raziskovali delitev pogovora na združevanje govora s krettnjami kot simultanega prikaza krettnje z govorom (angleško: code-blending) in preklon govora slišočih otrok gluhih staršev oziroma ustvarjanje govora ter nadaljevanje s prikazom ene ali več krettnj (angleško: code-switching). Analizirali so 910 besed v pogovoru in ugotovili, da so slišočih otroci gluhih staršev v 6,26 odstotkih govor prekinili in nadaljevali s krettnjo (angleško: code-switching) in v 91,84 odstotkih s krettnjo dopolnili določeno besedo (prav tako code-switching). Pri uporabi združevanja govora s krettnjami kot simultanega prikaza krettnje z govorom (angleško: code-blending) se je to zgodilo pri 35,17 odstotkih besed, kjer so slišočih otroci gluhih staršev istočasno uporabili besede in krettnje.

Sam sem večkrat opazil, da uporabljam določene gibe telesa, ko srečujem ljudi ali se priključujem skupini. Že ko se ji približujem, jo vnaprej pozdravljam in opozarjam nase, kar je za slišočih nenavadno. V skupini nase in na svoj govor opozarjam z dodatnim gibanjem, dotikanjem in mimiko obraza, saj že-

lim, da me sogovornik gleda v oči. Kadar se z nekom začnem pogovarjati, tudi če stoji ob meni, ga vedno pokličem in izzovem, da mi nameni pozornost ali odgovor. Spoznal sem, da imam tovrstne lastnosti zaradi gluhih staršev, ki me morajo gledati v obraz, kadar jim želim kaj sporočiti.

Emmory in ostali so raziskovali tudi obrazno mimiko ob izgovorjavi določenih besed. Za vzorec so vzeli dvanajst tolmačev znakovnega in enajst tolmačev tujih jezikov. Izkazalo se je, da so tolmači znakovnega jezika besede poudarili z mimiko spuščeni ali dvignjeni obrvi.

Bishop in Hicks navajata združitev govora s krettnjami (angleško: code-blending) in dodatek različnih glasov pri uporabi določenih izrazov, ki jih slišočih otroci gluhih staršev uporabljamo pogosteje kot otroci slišočih staršev. Naj navedem nekaj primerov z dodatki v slovenščini: rad imam mmmm; bil se ufffff presenečen; ko vidim, kaj delajo, mmmm, sem jezen; padli smo v debato kot pffuuuu; to me dela utrujenega, uffffff.

V isti raziskavi so Emmory in ostali posneli slišočih otroke gluhih staršev ter opazili, da njihove roke nikoli ne počivajo in so vedno v gibanju. Že Ladd je leta 2003 opozoril na razliko med besedo glu (z malo začetnico) in Gluh (z veliko začetnico), kjer glu (z malo začetnico) predstavlja neznanje ali neuporabo znakovnega jezika in lastnosti gluhih, ter Gluh (z veliko začetnico) predstavlja uporabo znakovnega jezika in kulture gluhih. Bishop in Hicks sta pet let kasneje z besedo Slišoč (z veliko začetnico) opredelila osebo, ki sliši, a ne živi v skupnosti slišočih.

Bishop in Hicks v svoji knjigi prav tako opredelita vlogo slišočih otrok gluhih staršev v svetu. Smo učitelji in vzgojitelji svojih staršev ter raziskujemo, odkrivamo in sestavljamo zgodovino in kulturo gluhih. S tem znanjem ostale slišočih ozaveščamo o svojem življenju in življenju gluhih. Zaradi spoja dveh kultur smo obenem igralci, komiki, umetniki, dramatik in romanopisci. Smo slišočih, v nas pa prevladuje kultura gluhih, zato se večkrat počutimo bolj sprejete med gluhihimi kot slišočimi. Ne glede na to da imamo slišočih otroci gluhih staršev skupne lastnosti, pa smo si med seboj zelo različni.

Pogosto sem se vprašal, zakaj starejše gluhe osebe težje razumejo nekatere stvari, ki se slišočim otrokom gluhih staršev zdijo preproste. Kadar sem gluhim želel razložiti nekaj, česar niso razumeli ali je bilo zanje nesprejemljivo, sem se pogosto znašel v nelagodnem položaju. Ko pa sem prebral knjigo z naslovom Razumevanje kulture gluhih Paddyja Ladda, sem začel razumeti, da je to posledica šolskega sistema, ki je v skladu z določbami milanske konference leta 1880 za celo stoletje prepovedal uporabo znakovnega jezika v javnih šolah. Težko si predstavljam, da je večina gluhih presedela ducat šolskih let brez pravega učinka ter v obdobju razvoja in dožemanja ni mogla normalno razviti miselnih vzorcev. Po tem, ko je svetovno združenje gluhih priznalo zmoto ter si

prizadeva za popravilo krivic, se je položaj gluhih zlasti v zadnjem času močno izboljšal, saj so predvsem mladi gluhi postali bolj dojemljivi in samostojni. Zdaj kot slišiči otrok gluhih staršev lažje razumem svoje odraščanje ter naš način sporazumevanja, razmišljanja in delovanja. Včasih imam občutek, da tudi sam nekatere stvari, ki se slišičim zdijo povsem preproste, težko dojamem.

Navado imam povedati, kar mislim, ter ne upoštevam okoliščin in časa. Čeprav so me na to že mnogokrat opozorili, se težko obvladam, saj sem omenjeno lastnost razvil med odraščanjem z mamo. Pogosto me je zmotila, ko sem bil zaseden, se pogovarjal po telefonu ali pisal šolsko nalogo. Danes, ko to razumem in sem že nekaj let na svojem, opažam, da podobno ravna z mlajšim bratom. Čeprav sva jo večkrat opozorila, da to ni niti prav niti vljudno, tega ne zmore sprejeti.

Podobno je z uporabo ženskega ali moškega spola, ki ju kljub mnogim popravkom še vedno narobe uporablja. Zanimivo pa je, da tudi sam, ko govorim angleško, pogosto zamenjam spol. Naj navedem nekaj besed, ki jih kljub popravkom, nepravilno izgovarja: 'ada' namesto 'aja' ter 'tuš naka' namesto 'nič hudega'. Bishop in Hicks kot primer navajata angleško besedo 'finish' (slovensko: konec), ki jo gluhi v angleščini nepravilno izgovarjajo kot 'fish' (slovensko: riba).

Mama mi pogosto zastavlja ista vprašanja:

Mama: 'Tomaž, lačen?'

Jaz: 'Ne.'

Mama (čez deset minut): 'Boš rožota sedaj?'

Jaz: 'Ne, vzel jo bom, ko bom lačen.'

Mama (kmalu zatem): 'Boš banana ali jabolko?'

Jaz: 'Ne sedaj, sem povedal, da bom kasneje.'

Mama: 'Jaz vidim, ti lačen.'

Jaz: sem tiho

Mama: 'Ti ne spoštuješ mamica, jaz kuhala, trgovina kupila, ti nočeš jedel!'

Jaz: Dobro, bom jedel.'

Dogajanje je zelo podobno, kadar sva z mamo zunaj in meni, da sem premalo oblečen:

Mama: 'Ali te zebe?'

Jaz: 'Ne.'

Mama: 'Ti premalo oblečen.'

Jaz: sem tiho

Mama: 'Jaz vidim, ti zebe.'

Jaz: 'Ni tako hudo, ne skrbi.'

Mama: 'Na, vzemi moj pulover, ne morem gledati ti zebe.'

Jaz: 'Hvala.'

Če se ji zdi, da imam predolge lase, mi večkrat v kratkem času pove, da moram k frizerju. To lahko ponavlja tudi več dni, dokler se ne ostrižem.

Ob vsem tem spoznavam in odkrivam svojo kulturo. Žal me zaradi specifičnih lastnosti, ki jih imam kot otrok gluhih staršev, marsikdo težko sprejme, čeprav me veliko ljudi ceni prav zaradi njih. Sem, kakršen sem, in sem del kulture gluhih, iz katere ne morem. Lepo me opišejo besede enega Bishopovih in Hicksovih intervjuvancev: 'duša gluhih, telo slišičih'. Danes, ko bolje razumem svoje lastnosti, se lažje odzovem na različne situacije, bolj poredko sem jezen nase in imam boljši odnos z gluhihimi. Očitno sem slišič z malo začetnico.

Tomaž Pahovec

Uporabljeni viri:

Berke, J. (Avt.). (2009). *Milan 1880 – An Event Has a Major Impact on Deaf Education.*

Bishop, M. in Hicks, S. L. (Ur.). (2008). *Hearing, Mother Father Deaf.* Washington, D.C.

Emmorey, K., Borinstein, H. B., Thompson, R. in Gollan, T. H. (Avt.). (2008). *Bimodal Bilingualism. Hearing, Mother Father Deaf, Hearing People in Deaf Families.* Washington, D.C.

Ladd, P. (Avt.). (2003). *UNDERSTANDING DEAF CULTURE: In Search of Deafhood. England: British Library of Cataloguing in Publication Data.*

EFSLI 2012

skupščina EFSLI 14. 09. 2012 na Dunaju

Darja FIŠER

Dunaj, Haus der Industrie, lokacija skupščine in konference.

Poročilo s skupščine EFSLI 2012, 14. 09. 2012

Letna skupščina efsli je letos potekala na Dunaju, 14. 09. 2012. Po uvodnem pozdravu predsednice Maye de Wit se je skupščina začela z običajnim napovednikom dnevnega reda ter s predstavitvijo upravnega odbora ter novih sodelavk efsli, ki sta Lourdes Calle, že drugo leto koordinatorica projektov in Emilie Lykfeldt, nova direktorica. Efsli ima 29 polnopravnih članic (nove članice so postale Belgija ABILS, nemško govoreči del, združenje ILISSI Švica, ARILS Švica, nemško govoreči del Švice (Švica je država s 3 združenji, ker imajo več uradnih jezikov). Pred kratkim se je članstvu pridružila tudi Irska.

Po uradnem delu, kjer so bila obrazložena pravila glasovanja, smo potrdili zapisnik prejšnje skupščine 2011, ki je potekala v Vietri sul Mare, Italija. Pregledali smo poročilo o opravljenem delu v letu 2012. V efsli delujejo posamezni oddelki, ki s o predstavili poleg opravljenega dela, ki je bilo podobno temu, kar načrtujejo v letu 2013, so vodje posameznih oddelkov povedali:

- Notranji oddelek (Internal Department): veliko dela je bilo opravljeno, povečalo se je število ur dela upravnega odbora in povečanje načrtujejo tudi v letu 2013; z aktivnim delom efsli je povečan vpliv in vključenost v EU politiko, vendar si te vključenosti želijo še več; radi bi organizirali še en dodaten sestanek upravnega odbora, saj večino sestankov poteka le po e-poteh; operativna donacija za delovanje organizacije (operating grant) se v naslednjem letu izteka, zato pripravljajo prijave na nove razpise; Long Learning Programme (Program vseživljenjskega učenja) je eden izmed njih, Erasmus for all bo nov projekt, na katerem se bo delalo.
- Finančni oddelek (Financial Department): naslednje leto se izteče 3 letni operativna donacija, ampak se trudijo dobiti nov projekt, ki bo podoben; koordinatorica projektov in direktorica skrbita za razpise, se pa tudi onidve financirata iz teh projektov.
- Oddelek usposabljanja in izobraževanja (Training Department) – zelo zaposleni so bili in tudi v naslednjem letu bodo; Trainings on Demand (treninigi na zahtevo) bodo po-

tekali na Slovaškem, Poljskem in v Avstriji; 2 efsli šoli bosta na Nizozemskem in Danskem), delovni seminar III na Irskem; poteka tudi zaključevanje najboljših praks izobraževalnih programov za tolmače; ugotavljajo, da bi bilo potrebno tudi nadaljevanje seminarja za gluhe tolmače? (na seminarju, 13. 09. 2012 je bilo prisotnih 25 gluhih tolmačev); opravljajo tudi naloge svetovanja;

- Promocijski oddelek (Promotion): večja je prepoznavnost, delali pa bodo tudi še na tem področju; po konferenci bo zaživela nova podoba spletne strani efsli
- Mednarodni oddelek (International Department) – projekt efsli skupaj z EUD, EDbU (evropska zveza gluho slepih) – namen = povečati pomen tolmačenja in izmenjati dobre prakse; nadaljevanje razvoja efsli politike oz. usmeritve glede na lani sprejete prioritete; sodelovati na mednarodnih dogodkih uporabnikov, da se informiramo in zberemo dobro prakso
- Članstvo (Membership) – povečano je število individualnih članov, pridobiti še več partnerjev k sodelovanju; nadaljevanje suporta in svetovanja; letos je potekalo tekmovanje v pridobivanju članstva, kar je bilo zabavno; pridobili so več članov, denarja in dobili smo zmagovalca - Finska je zmagovalka v pridobivanju novih članov; tudi Slovenija je pridobila novega člana in bila udeležena v tem tekmovanju.

»Staro« vodstvo efsli (sedaj že bivša predsednica Maya de Witt, v sredini; odšel je tudi Stéphane Gobert (prvi z leve)).

Podana so bila tudi poročila po posameznih podpodročjih efsli:

- efsli strokovni svet (Scientific Committee) (predsednica Lorraine Leeson, Irska) se je v letu 2011 vzpostavil.
- efsli SAF (Special Attendance Fund) – fundacija za posebno udeležbo, kjer se lahko prijavijo tiste članice efsli, ki nimajo vzpostavljenih združenj in nimajo dovolj sredstev za udeležbo na efsli skupščini; iz tega fonda se potem sofinancira njihova udeležba. Konec leta 2011 je bilo na računu 501 €. Letošnji udeleženci so bili Srbija 2 člana, Hrvaška 1 član, Poljska 3 člani in Češka 1 član. SAF se financira s srečelovom, ki poteka na vsakem efsli dogodku, cena srečke je 1 €. Nagrade prispevamo udeleženci.

- **efsli eRF** (Research Fund) je ustanovljen za podporo raziskavam, v zvezi z znakovnim jezikom; sprejemajo male vloge, ker ni denarja za velike raziskave. V letu 2011 je stanje fonda 5319,02 €. Doslej je bilo razdeljenih 50% sredstev za vloge, ki so morale zadostiti kriterijem relevantnost (ZJ), noviteta, daje odgovore, uresničljivost, pripomore k efsli in organizacijam – znižali so točke na 17,5. Cilj v letu 2013 je zbrati več denarja.

researchfund@efsli.org

Pregledali in sprejeli smo finančno poročilo za leto 2011, na katerega ni bilo pripomb. Prav tako smo pregledali finančni plan za leto 2013 ter ga potrdili. Bilo je 182.905,00 € prihodkov in toliko odhodkov.

Predlog na skupščini je bil, da se nove polnopravne članice suportira s finančnim prispevkom za udeležbo dve leti od ustanovitve, vendar morajo v dveh letih pokazati napredek svojega združenja ter povečati število tolmačev. Pričakuje se še cca 6 organizacij (držav), ki bi lahko postale polnopravne članice. Predlog je bil sprejet.

V letu 2011 je bila formirana delovna skupina za pripravo kriterijev kot podlago za izračun članarine za polnopravne članice in individualno članstvo. Delovna skupina je ugotovila, da je trenutni sistem najboljši in to je bilo tudi sprejeto.

Sprejeli smo smernice za poenoten sistem izobraževanja, ki ga je pripravil efsli. Po smernicah se bo sedaj pripravljalo gradivo, ki bo po izgotovitvi dostopno članicam.

Na skupščini je bil tudi dober in časten dogodek, saj je bila podpisana pogodba o sodelovanju med efsli in evropsko zvezo gluho slepih – podpis (EUDB). Predsednica je Sanja iz hrvaškega društva Dodir. Predlagala je, da bi naredili nekaj več in s bi naredili sicer majhen korak za človeštvo, a ogromnega za gluhoslepe. S tem dejanjem so odprta vrata tolmačenju gluhoslepim tudi na evropskem nivoju.

Projektna koordinatorica Lourdes Calle je predstavila rezultate vprašalnika, kjer se je zbiralo nacionalna poročila posameznih članic. V zvezi s tem smo sprejeli tudi nekaj priporočil:

- NASLI (nacionalne organizacije združenj tolmačev znakovnega jezika) naj delajo več raziskav;
- bolj naj sodelujejo z zvezami gluhih, in delajo v smeti priznanja in usposabljanja gluhih tolmačev;
- potrebne so nadaljnje raziskave o gluhih tolmačih in vključitev vloge gluhih tolmačev v kodekse etike.

Bila je tudi predstavitev nove, posodobljene spletne strani efsli (www.efsli.org), ki bo začela delovati po skupščini in konferenci.

Letošnja skupščina je prinesla tudi spremembe v vodstvu efsli. Tako je predsedniško mesto po dveh izjemno uspešnih mandatih zapustila Maya de Witt, ponovno ni mogla kandidirati zaradi takšnega pravila v statutu efsli. Vodstvo je zapustil tudi Stephane Gobert. Izvolili smo novo članico vodstva, Josje Muntendam z Nizozemske – kot članica odbora, predsednica pa je postala dosedanja članica vodstva Marinella Salami iz Italije.

»Novo« vodstvo efsli: (od leve: Josje Muntendam, Nizozemska (članica), Livii Holman, Estonija (članica), Marinella Salami, Italija (predsednica), Paul Price – Jones, UK (blagajnik))

Pod točko razno je bilo kar nekaj pozivov posameznih članic in tistih, ki to še niso k sodelovanju. Tako se je predstavila Belgija, kjer se veliko dogaja in se želijo povezati z vsemi (Belgija – ABILS je tudi članica AICC, mednarodne zveze konferenčnih tolmačev). Češka in Srbija sta tudi podali povabilo k sodelovanju, da pomagajo predsednicama k postavljanju ciljev, organiziranju dela; skratka podpora efsli in vseh ostalih.

Dobili smo nekaj obvestil o prihajajočih dogodkih v okviru efsli:

- Efsli poletna šola v Londonu na temo »Gluh tolmač v timu«
- Publikacija Sign language interpreting in Evrope bo izšla do konca septembra; to je poslovilno darilo Maye de Witt efsliju

Na skupščini smo uradno prevzeli tudi gostovanje dogodka efsli v naslednjem letu, 13. – 15. 09. 2013 v Ljubljani, Slovenija.

Naslednji organizatorji so: 2014 Belgija, 2015 Poljska, 2016 Grčija in 2017 Francija. Za 2018 in naprej je potrebno poslati vloge za naslednjo organizacijo, saj jih veliko želi organizirati dogodka.

Dogovorjena kretnja za efsli

Kretamo jo podobno kot DRUŽINA, vendar z dvignjenimi kazalcem, sredincem in prstancem na obeh rokah. Palec in mezinec sta sklenjena in se dotikata z obema rokama. Prste zakrožimo v loku, kot pri kretnji družina.

EFSLI 2012konferenca

»BODI OZAVEŠČEN! MOČ IN ODGOVORNOST V TOLMAČENJU ZNAKOVNEGA JEZIKA«, od 15. do 16. 09. 2012 na Dunaju

Darja FIŠER

Be aware: Power and responsibility in the field of sign language interpreting

Moč in odgovornost v tolmačenju znakovnega jezika

Na Dunaju je 15. in 16. 09. 2012 potekala konferenca z naslovom »Bodi ozaveščen! Moč in odgovornost v tolmačenju znakovnega jezika«. Konferenca je ponudila veliko zanimivih izhodišč odličnih predavateljev.

Otvorila ga je predsednica avstrijskega združenja tolmačev znakovnega jezika Barbara Gertsbach. Zahvalila se je požrtvovalnemu timu avstrijskega združenja, ki so pomagali organizirati res veličastni dogodek v prostorih Haus der Industrie, ki je prežeta z zgodovino. Prisotne je pozdravila tudi predsednica avstrijske zveze gluhih Helene Jarmer. Poudarila je pomembnost sodelovanja med avstrijsko zvezo gluhih in avstrijskim združenjem tolmačev. Saj dobro sodelovanje prinese moč obema skupinama, delitev znanja, filozofije združuje. Pozdravila nas je tudi Maya de Witt, bivša predsednica efsli, ki je funkcijo na letošnji skupščini predala Marinelli Salami. Na kratko je predstavila večje dosežke zadnjega leta in stari / novi upravni odbor efsli. Maya je prepričana, da je efsli kot hrošček, ki ga neseš domov in okužiš doma vse z njim. In glede na število udeležencev, se ta »okužba« širi.

Uvodni pozdrav je izrekel tudi predsednik evropske zveze gluhih EUD Mark Wheatly. EUD je krovna organizacija, ki združuje, ima moč in je odgovorna do vseh, ki so v njej združeni. Predsednica EUDb, evropske zveze gluho slepih Sanja Tarzaj je v imenu EUDb pozdravila prisotne na konferenci. Izrazila je veselje, da niso sami, da imajo podporo, da so lahko neodvisni in niso porinjeni ob rob. Prav tako je pomembna možnost komunikacije, ki ni zgolj znakovni jezik. Na koncu je pozdravne govore zaključila Debra Russel, predsednica WASLI, svetovnega združenja tolmačev znakovnega jezika. Izrazila je navdušenje nad 20 letnico efsli ter opravljeno delo v tem času. Hanna Boesch je v imenu organizacijskega odbora predstavila vseh 31 držav, ki so sodelovale na konferenci in

zaželela dobrodošlico. Skozi program konference nas je vodil George Marsh, eden prvih gluhih tolmačev v Avstriji.

Prof. Patricia Shores Hermann

Uvodno predavanje je imela prof. Patricia Shores Hermann, predavateljica na Univerzi za uporabne znanosti za osebe s posebnimi potrebami iz Švice, ki je konferenco odprla s temo **Izhodišča moči in odgovornosti v tolmačenju znakovnega jezika in v skupnosti gluhih uporabnikov znakovnega jezika.**

Kako v posameznih državah kretamo besedo MOČ? Večino jo vežemo na fizično moč. Razumemo pa jo lahko tudi v drugih kontekstih – nadzor, napetost, elektrika, sposobnost. Morda naša kretanja zavajajo pomen besede MOČ.

Povezano z močjo je ODGOVORNOST. To je nekaj, s čimer delamo, nam je dana, takšna in drugačna. Kako uporabljamo kretanja za ODGOVORNOST?

Hofstede (1993) je razvil model Power distance, merski instrument za nadzor izida, nadzor nad viri in sposobnostmi. Človek ima potrebe po varnosti in stabilnosti. Moč je sposobnost posameznika ali skupine, da se prilagodi tej novi situaciji, ki jo tudi sicer želi. V času globalizacije, različnih kultur, vsak drugače obravnava koncept moči, še posebej v povezavi s ponudbo in povpraševanjem. Pfeffer (2010) razume moč kot del vodenja, ki je potrebno, da se opravi neko delo. Govori o:

- volji, ki vodi k spremembam,
- sposobnostih, da lahko moč uporablja za doseg ciljev.

10 kriterijev je, ki opredeljujejo moč v gluhih skupnostih, in morajo biti spremenjeni v pozitiven predznak, če želimo govoriti o moči in odgovornosti:

zdravstveni model → socialni model
homogenizirana skupnost → kulturna pluralnost
pokroviteljstvo → partnerstvo in sodelovanje
ovire → dostopnost
odvisnost → neodvisnost

monolingvizem (en jezik) → multilingvizem (več jezikov)
izolacija → zavezništvo
fragmentacija → centralni resursi
neznanje oz. nemoč (ne znam, ne vem) → znanje oz. moč (znam, vem)
minimalni standardi → maksimalni standardi

Za spremembe in če želimo narediti te preskoke z ene strani na drugo, je potrebno nemoč spremeniti v moč posameznika, tako gluhega kot tolmača znakovnega jezika.

Homogenost je mogoče spremeniti v kulturno pluralnost in to mora biti nov izziv za tolmače, kar je tudi nujnost neodvisnega in aktivnega sodelovanja med gluhi in tolmači. To lahko vodi iz pokroviteljstva v partnerstvo. Ovire se lahko spremenijo v dostopnost s sodelovanjem in kontrolo moči. Od odvisnosti k neodvisnosti vodi le sprememba moči in razdelitev moči ter seveda dobro sodelovanje. Iz monolingvizma lahko pridemo do multilingvizma le tako, da se tolmači zavedajo moči jezika. Sodelovanje in ustvarjanje sodelovanja pripelje iz izolacije v zavezništvo. Dober primer tega zavezništva je podpisana pogodba med EUD in efsli. Namesto besede ne morem začnemo uporabljati lahko ali zmorem, kar pripomore k večji pozornosti in skrbi kompetentnega poklica, da se ne dela škode uporabnikom storitve. Od tolmačev se pričakuje, da bodo vse naloge opravili brezhibno. To mora biti dvosmerni proces in tolmači se ne smejo zadovoljiti z nizkim standardom dela. Nujno je, da se tolmači zavedajo vpliva svojih odločitev.

Raziskava (Shores, Fielding-Jackson, 2012), ki bo objavljena v kratkem je izpostavila nekaj pomembnih izhodišč pri uporabi moči in odgovornosti: pričakovanja gluhih od tolmačev so predvsem, da ti sledijo in izvajajo pričakovano etiko, pa tudi gluhi potrebujejo usposabljanje, kako uporabljati storitev tolmačenja (za to mora poskrbeti EUD in zveze po državah), zanimivo je, da tolmači pričakujejo, da bodo izobraževani v pravih in realnih okoljih, kar jim bo olajšalo kasnejše delo.

Omenjenih 10 kriterijev vpliva na kakovost dela tolmačev. Tolmači znakovnega jezika in uporabniki so tisti, ki merijo vpliv moči pri izvajanju storitve. Tolmači morajo sprejeti dejstvo, da si zaupanja vredni, če delaš dobro in ne manipuliraš z močjo. Moč je potrebno vedno uravnovežiti. Posledično je nujno potrebno opolnomočenje gluhih uporabnikov, permanentno izobraževanje tolmačev. Vedno mora biti dobim - dobim situacija, sicer smo vsak na svojem bregu in neuravnoveženi pri uporabi moči in odgovornosti za vse, ki so udeleženi v procesu.

Sledilo je predavanje tolmačice znakovnega jezika iz Grčije **Flora Savvalidou**, ki je odprla temo **Izhodišča identitete v tolmačenju znakovnega jezika**.

Povzela je pomen besed moč in odgovornost, ki jo je predstavila predhodna govornica. Razmišljanje je začela s povezano procesov identitete in strahov. Na to temo je v preteklem letu naredila raziskavo. Vsak izmed nas ima več identitet, ki so dinamične in jih je potrebno ves čas prilagajati okolju ter se odzivati na informacije, ki jih dobivamo nazaj.

Posameznik lahko sam zase misli, da je zelo dober pri svojem delu. Če ne posluša okolja, potem ne more adaptirati svojega vedenja, če ni ustrezno, kljub temu, da misli, da je dober. In tako se lahko suče v začaranem krogu.

Flora Savvalidou

Naše zaznave so lahko čisto drugačne od izida, rezultata, ki ga dajemo v okolje.

Identitete gluhih uporabnikov, identitete sliščih uporabnikov in identitete tolmačev so lahko različne. Vsak se lahko zaplete v svojo zanko identitete in misli o sebi, ima pričakovanja, ki niso v skladu s tem, kar jim sporoča okolje. Zato se je nujno potrebno svojih identitet zavedati, kajti identiteta sproduca rezultat, kar pomeni, da je rezultat, izid odvisen od vsakega posameznika. Neustrezni rezultati so lahko že v neverbalni komunikaciji (mimika obraza, govorica telesa). Tako visoka pričakovanja posameznika niso dobra.

Ob dolgotrajnem vrtenju v zanki lahko pride pri tolmaču do krize identitete (če nisem popoln, sem zanič, nisem tako dober, kot bi lahko bil; ne morem tolmačiti 100%, sem tolmač drugega jezikovnega področja in me ne bodo sprejeli, kako bodo sprejeli moj izgled). Krizo identitete lahko doživijo tudi gluhi uporabniki.

Zato sta dva pojma izrednega pomena:

- zavestnost (vemo, kaj hočemo izvleči iz situacije) in
- ozaveščenost (kakšna izhodišča identitete prinesem v odnos).

Ob tem predavanju se je odprlo veliko vprašanj, med drugimi tudi etične dileme. Veliko teh etičnih dilem je odvisno od identitete.

florasavvalidou@yahoo.gr

Predsednik EUDY, evropskega združenja mladih gluhih, **Dennis Hockengavin** je pozdravil prisotne in izrazil zadovoljstvo nad temo, nad delom efsli in doprinos h komunikaciji, konverzaciji in dobrem sodelovanju.

Konferenco je nadaljevalo predavanje **Marka Wheatleya**, predsednika EUD, ki je govoril na temo **Tolmačenje znakovnega jezika v različnih kulturah in lingvističnih kontekstih**.

Najprej je predstavil EUD, ki združuje 27 držav članic in 3 posebne člane, ki niso del EU. Kot edina tovrstna organizacija v Evropi sodeluje z različnimi institucijami. V teh državah je veliko več znakovnih jezikov, saj imajo v posamezni državi članici več različnih znakovnih jezikov. Različno je tudi število tolmačev v posameznih državah, še posebej primerjalno s številom uporabnikov na enega tolmača.

Podpisali so deklaracijo 112, Deklaracijo o potrebi do dosto-

Mark Wheatley

pnosti 112 ključev v sili. Zaznali so težave pri dostopnosti do te številke v sili in predlagali lažji dostop do nje. Dokument je bil preveden v 23 jezikov. Pripravili so letak, ki so ga distribuirali na vse pomembne instance v državah. Dokument je bil sprejet v evropskem parlamentu z ustreznim številom podpisov. Prostovoljci pri zbiranju podatkov so bili iz različnih držav, kultur.

Srečevali so se z različnimi kulturami, različno so uporabljali storitve tolmačenja, prav tako z različno prakso tolmačev, z različnimi jeziki, z različnimi vlogami tolmačev, prav tako s hitrimi spremembami situacij.

Kaj so se iz teh situacij naučili? Gluhi in tolmači se morajo ujemati, spoštovati je potrebno kulturne razlike, potrebna je visoka stopnja prilagajanja tolmačev in gluhih (uravnoteženje moči), potrebni so standardi kakovosti, rezultati so odvisni od obeh strani.

Zato je v bodoče potrebno usposabljanje za različne nivoje – tako mednarodne kretnje, o evropski zakonodaji in lobiranju, medkulturalno usposabljanje. Potrebno je vzpostaviti register mednarodnih tolmačev, povečati in okrepiti sodelovanje med EUD in efsli. Nujna je vzpostavitev standardov kakovosti dela tolmačev na tem nivoju.

Na vprašanje, kako se v ta sistem vključujejo gluhi tolmači, je odgovoril, da težijo k čim večji multikulturalnosti in multilingvistiki, nujno pa je, da se upoštevajo visoki standardi dela. Na vprašanje, kako so izbirali tolmače za pomoč gluhim prostovoljcem in kako je bila razdeljena odgovornost, je Mark odgovoril, da so imeli sestanke, kjer so razdelili vloge in tudi odgovornosti in vsak je s svojo odgovornostjo vstopil v proces. Zelo hitro se je pokazalo sodelovanje.

EUD sodeluje z veliko mednarodnimi tolmači. Veliko so jih že preizkusili in izkusili njihove sposobnosti in spretnosti ter osebne značilnosti. Dober tolmač mora biti sposoben stopiti na oder in delovati na evropski ravni. S tem se odpira tudi vprašanje usposabljanja in izobraževanja tolmačev, ki jih bo potrebno prirediti za to evropsko raven v posamezni državi članici. Začetek, da tolmač postane tolmač na mednarodni ravni (z mednarodnimi sposobnostmi jezika), je njegovo znanje.

mark.wheatley@eud.eu; www.eud.eu

Naslednje predavanja sta predstavili Maartje de Meulder in Isabelle Heyerick, govorili sta o (Gluhih) tolmačih na televiziji.

Isabelle Heyerick

Isabelle je predstavila razliko med tolmačem znakovnega jezika, gluhim tolmačem, ki jih ne imenujemo tolmači znakovnega jezika. Različni je tudi način tolmačenja pri njih. Gluhi tolmači delajo večinoma iz pisanih tekstov in so zato bolj prevajalci kot tolmači. Gre za vidno prevajanje/vidno tolmačenje, ki je bila tema lanske konference. Različne so tudi sposobnosti, izvorni tekst in procesi, ki potekajo v sami storitvi.

Maartje se je pridružila konferenci na videu. Govorila je o delu gluhih tolmačev na različnih področjih, na različnih nalogah (zdravstvo, mednarodne zadeve v več jezikih, tudi z gluho slepimi), na mnogo področjih, kjer tolmači potrebujejo pomoč gluhih tolmačev. Poklic gluhega tolmača ni nov, izhaja iz preteklosti, ko so bili prepuščeni sebi.

Maartje de Meulder, preko videa

Gluhi tolmači so razvili svoj stil pri svojem delu. Predvsem pri tolmačenju na televiziji. Julija 2011 sta flamska vlada in flamska TV podpisala pogodbo o sodelovanju, na področju poročil in otroškega dnevnega programa. Programi so bili tolmačeni v znakovni jezik. Pojavil se je problem, ker tolmači za to niso bili usposobljeni, zato so z razpisom povabili več tolmačev, tako slišičih kot gluhih in jih testirali. Tolmači so bili v tem času pripravljani nadgrajevati svoje znanje, bili so zelo tekmo-

valni in nazadnje so upoštevali povratno informacijo gluhih, ki so tolmačen program spremljali. Kljub vsemu so imeli veliko težav, predvsem pri zagotavljanju tehnološke podpore.

9 dimenzij, ki se nanašajo na delo gluhih tolmačev:

- praktična dimenzija, ki zagotavlja, da lahko tudi gluhi tolmači opravljajo kakovostno delo (z nekaj praktičnimi prilagoditvami);
- politična dimenzija, ki se ukvarja z vprašanjem, ali gluhi tolmači lahko delajo (gre za delovna mesta za »gluhe«); pomembno je dojetje vloge gluhih tolmačev s strani slišočih tolmačev;
- dimenzija opolnomočenja, ki določa vlogo gluhega tolmača med vsemi gluhih in njihovim okoljem (gluhi se sprašujejo o relevantnosti gluhega tolmača, jim lahko zaupajo v verodostojnosti informacij, ki jih podajajo, gluhi niso navajeni prevelike količine informacij v znakovnem jeziku);
- dimenzija odgovornosti, ki predstavlja odgovornost do produciranja informacij; veliko slišočih tolmačev se te odgovornosti ne zaveda, niti tega, da predstavljajo transformiranje vhodnih informacij v znakovni jezik glede na njihov izbor oz. odločitev, kaj bodo povedali in kaj ne, slišočim tolmači se ne zavedajo, da je njihovo mnenje o gluhih tolmačih zelo pomembno v vrednotenju za ali proti;
- kulturna dimenzija, ki predstavlja dimenzijo, da se gluha skupnost lažje poistoveti z gluhih tolmačem, ker ta bolje upošteva perspektivo gluhih;
- jezikovna dimenzija, ki predstavlja veliko večjo domačnost gluhih tolmačev z znakovnim jezikom, je bolj tekoča komunikacija;
- dimenzija procesa in načina, ki predstavlja razliko med tolmačenjem in prevajanjem, kar se kaže tudi v razlikah pri slišočih in gluhih tolmačih; predvsem pa je razlika v načinu opravljanja dela;
- dimenzija motivacije, ki predstavlja slišočim tolmačem pomoč pri premagovanju komunikacijskih ovir, gluhih tolmačem pa prinaša še dodano vrednost neodvisnosti in enakosti;
- dimenzija lastništva nad jezikom, ki predstavlja, kdo je »lastnik« znakovnega jezika in kdo naj bo tolmač.

Tudi na tem področju daje najboljše sodelovanje partnerstvo med vsemi stranmi. Pomembno je, da med gluhih in slišočimi tolmači ne prihaja do tekmovalnosti, ampak je v ospredju predvsem sodelovanje.

Letos je bilo izbranih tudi 10 poster presentation (predstavitve tem s plakati). Ta del je bil tekmovalni, saj so udeleženci zbirali najboljše 3 plakate. Prvo mesto so dobili Finci, drugo Norvežani in tretje mesto je zasedel moj plakat, torej se je tudi Slovenija izkazala na tej konferenci.

Plakati so bili:

- Dave J. Coyne (ZDA): Socialna pravičnost kot leča za prakso in predanost tolmačev znakovnega jezika
- Matjaž Debevc, Ines Kožuh, Marino Menozzi & Ying Yin Huang (Slovenija, Švica): Izboljšave inteligentnosti video posnetkov tolmačev znakovnega jezika, temelječih na spletnih bazah, z uporabo podnapisov
- Thomas Fellingner & Anna Cernicic (Avstrija): Različnost v storitvi tolmačenja
- Darja Fišer (Slovenija): Moč dokumenta = Moč uravnoveženosti
- Bibi Lacey – Davidson (Velika Britanija): Kaj lahko jaz naredim v času, kakršen je
- Andrea Lackner, Nikolaus Riemer & Anna Wiener (Avstrija): Moč izvornega teksta in odgovornosti članov tima – Prednosti in izzivi za delo v bilingvalnem timu

- Georg Marsh (Avstrija): Tolmačenje gluhih študentom na univerzi – izkušnje študentov in tolmačev in dvoletnega projekta GESTU
- Raija Roslöf (Finska): Motivacija študentov za tolmače znakovnega jezika za prijavo na usposabljanje in učinki na njihovo profesionalno identiteto
- Gro Hege Saltnes Urdal (Norveška): Interakcija v situacijah pri tolmačenju iz kretnje v govor
- Lori A. Whynot (Avstrija): Mednarodna kretnja: Moč, dostopnost in medlingvistična komunikacija

Popoldanski del so napolnile tri sekcije.

Prvo sekcijo je vodil Zane Hema, govoril je na temo **Power management – What Can Sign Language Interpreter Learn?** Najprej je razdelil moč, kot predavatelj, med vse tolmače, ki sodelujejo pri njegovi prezentaciji. Kot v konferenčni dvorani, je tudi običajno tako, da se srečamo ljudje z različnimi kulturami, jezikom, predznanjem in sposobnostmi kot tolmači.

Veliko je bilo napisanega na to temo, pomembnejša sta dva dokumenta, ki ju je omenil: Merilini & Favaron, 2001 sta v avstralski raziskavi z 12 ženskimi tolmačicami na 32 nalogah opravili analizo za diskurz (razpravo) na različnih področjih: priprava, fonologija (to in stopnja govora), leksika. Na zdravstvenem področju so ugotovili, da so se v večini opravljenih nalog obračali na tolmače, tolmači pa so uporabljali indirektni govor, v fonologiji so bili pomembni vidiki poudarkov, glasnosti, tona, hitrost govora, kjer se je pokazalo, da ti dejavniki niso bili pomembni pri delu. Na področju leksike ni bilo veliko tehnično zaznamovanih besed, potrebno je bilo parafrazirati angleške izraze, bilo je veliko formalnosti in velikokrat je bilo potrebno prilagoditi. Pri opravljanju naloge je bilo pomembno tudi to, da se je iskalo povratno informacijo v smislu razumevanja, pojasnjevanja, opozarjanja na spregledano informacijo in tolmači so opozorili tudi na informacijo, ki jo je gluhih zahteval. Nekaj je bilo izpuščanja informacij, ki bi samo zmotili kontekst, se pa tudi tolmači niso oddaljevali od vsebine originalnega sporočila, prav tako so modificirali in »omehčali« podatke, ki bi lahko povzročile alarm in napačno razumevanje. Na področju neverbalnega so se gluhih orientirali precej po teh neverbalnih sporočilih.

Major, 2011 je naredila raziskavo, ki je zbrala podatke za globalje razumevanje dinamike tolmačenja. Tolmače v enem delu imenuje kot »agente moči«. Vloga tolmača je veliko več kot le tolmač in prenašanje sporočila. Tolmači so aktivni agenti, ki se vedno odzivajo na potrebo po pojasnjevanju. Načeloma tega tolmači ne delajo, vendar je potreba po jasni informaciji tista, ki jih pripelje v to. Uporabljena govorica telesa in mimika obraza je pomembna za povezan govor in interakcijo med dvema ali več udeleženi v pogovoru. V odnosu je zelo pomembna aktivnost vseh udeleženi in ne sme se spregledati pomembnost obstoječih odnosov in domačnost udeležencev, ker je razumevanje mogoče le v interakciji. Etika tolmaču dopušča spremembe, ki jih naredi, da je informacija res celovita, vendar mora upoštevati vsa pravila. Prav tako mora včasih poseči tudi po »klepetu« ali sporočilu z malo humorja.

Diskusija v skupini je tekla v zvezi s področji:

1. Cilji tolmačenja, ki si jih moramo postaviti v procesu tolmačenja.
2. Izkušnje, ki jih imamo, ki jih pridobivamo in izkoriščamo pri delu.
3. Vloga tolmača pri nalogi, od začetka, preko priprave, same izvedbe naloge in končanju naloge.

4. Orodja, s katerimi delamo pri opravljanju storitve in skrbimo za naš nadaljnji razvoj.

Moč je sposobnost ljudi in institucij kontrolirati obnašanje in materialni vidik življenja drugih. Te moči se lahko naučimo ali priučimo. Moč se lahko manifestira le v kontekstu socialne interakcije.

Druga sekcija, ki je potekala vzporedno je bila na temo »**Moč poklica, vzeta za samoumevno?**«. Sekcijo je vodila **Ingeborg Skaten iz Norveške**, tolmačica znakovnega jezika in sociologinja.

Na sekciji je bilo predstavljenih kar 14 držav. Govorili so o različnosti v različnih državah, predvsem pa so predstavili prakso iz različnih držav.

Osredotočili so se na dolžino trajanja usposabljanja, delo, možnosti polne zaposlitve, pozicijo tolmačev (kar nekaj jih je povedalo, da so edini tolmači v njihovi državi). Govorili so o Kodeksih etike, o organizacijah, ki delujejo v posameznih državah. Tudi v državah z dolgoletno tradicijo stvari niso popolne in urejene: prevladuje vidik denarja, država se vmešava, delamo sami.

Diskusija je pokazala, da smo v resnici družina, ne toliko profesionalci. In zato je razlika, kako sodelujemo, delamo in kakšne vrednote imamo. Tolmači v nekaterih državah so spoštovani, drugje spet ne. Ko je vprašanje moči, ni organizacije, ki bi zahtevala moč, kako potem lahko govorimo o moči. Vsi imamo enake izzive in enako pot do doseganja teh izzivov. Še posebej je pomembno, da govorimo o profesionalizaciji, da stremimo k razvoju, k definiranju tolmačenja in tolmačev, sicer bo to naredil kdo drug namesto nas.

Tretja vzporedna sekcija je potekala na temo **Tim gluhih in sliščih tolmačev: pozdrav sodelovanju**. Sekcijo sta vodila Američana, tolmač ameriškega in angleškega znakovnega jezika in svetovalca za vključevanje oseb s posebnimi potrebami **Christopher Tester** in tolmačica, koordinatorica tolmačev, predavateljica in svetovalka **Sharon Newmann Solow**.

Sekcija se je soočila z vprašanjem gluhih in sliščih tolmačev, razlik, skupnih točk, filozofije, pogledov na delo, povezanosti s sliščim svetom. Poudarili so enakosti med vsemi, saj se le s tem lahko zagotovi dobro sodelovanje in kakovostno opravljena storitev. Enakost in sodelovanje med tolmači sta pomembna. To je zelo dobra praksa, saj 1 + 1 ne da le 2, ampak veliko več kot to. Je kompleksno vprašanje, vendar v resnici več kot 2.

Drugi konferenčni dan je začela **Patricia Brück** na temo **Moč in odgovornost v situacijah tolmačenja**, v kateri je predstavila pogled avstrijskih gluhih uporabnikov. V Avstriji je približno 8 milijonov ljudi, od tega približno 10.000 gluhih. V izobraževalnem sistemu uporabljajo oralno metodo v posebnih izobraževalnih zavodih, so nizko izobraženi, imajo le nekaj dvojezičnih razredov, v integraciji pa ne uporabljajo znakovnega jezika.

Na področju tolmačenja uporabljajo to storitev v poslovnem in zasebnem življenju, kjer imajo omejeno priznano pravico do tolmača v višini 2.400 – 2.600 € na leto na posameznega gluhega. V šolah, srednjih šolah imajo nekaj storitve tolmačenja, na nivoju univerzitetnega izobraževanja imajo 13 študentov in imajo dostop do nekaterih storitev (tolmačenje, tutorstvo...).

Patricia Brück

Predstavila je študijo, opravljeno za področje Avstrije na temo moč in odgovornost. V raziskavo so bili vključeni gluhi z različnih delov Avstrije, različnih starosti in z različnimi stopnjami izobrazbe. Po opravljeni raziskavi je opravila analizo rezultatov.

Ugotovitve raziskave so na temo moči in odgovornosti pokazale:

- Največ moči imajo slišči ljudje, potem tolmač in šele nazadnje gluha oseba.
- Moč gluhim odvzemajo predvsem slaba izobraženost, premalo oz. pomanjkanje informacij, slabše sposobnosti (ne delajo, kar bi lahko oz. kar bi zmogli), predvsem to, da ne slišijo.
- Gluhi so povedali, da so velikokrat zmedeni, ko najamejo tolmača, kdo ima moč. Redko ugotovijo, da so to oni in ne slišči oz. tolmači.
- Gluhi lahko vadijo »pridobitev moči«, če se tolmači lahko soočijo s tem. Največkrat lahko vplivajo na slišče populacijo z argumenti, z uporabo znakovnega jezika, z informacijo z očesnim kontaktom, z odnosom, z vztrajanjem, da ga pogledajo. Največkrat se morajo poslužiti verbalnih aktivnosti, da animirajo slišče ljudi, manj z odnosom in najmanj z neverbalno komunikacijo, ki je največkrat spregledana.
- Gluhi si lahko povečajo moč, če imajo možnost povedati, če vnaprej pripravijo material, s predhodnimi srečanji in informiranjem o ciljih, z izbiro tima tolmačev, z dogovori vnaprej, včasih tudi s seznanitvijo, katere kretnje bodo uporabili ali naj jih tolmač uporabi. Lahko si povečajo moč tudi s tem, da se predstavijo v znakovnem jeziku, da znakovni jezik predstavijo tistim, ki jezika ne poznajo, da vztrajajo na naslavljanju njih.
- Gluhi so povedali, da imajo tolmači moč, predvsem zato, ker se ukvarjajo s sliščimi osebami in ne toliko z gluhi. Tolmači velikokrat uporabljajo čustva v tolmačenju (tolmač lahko z izražanjem čustev sliščega ali gluhega spremeni informacijo ali zmede uporabnika), sprašujejo za razlago, upravljajo s sprejemanjem nalog tolmačenja.
- Gluhi so na vprašanje, ali imajo moč nad tolmači izven storitve tolmačenja, povedali, da se o tolmačih pogovarjajo (npr. ta je naredil to, ne vzemi ga...), kar vpliva na bodočo izbiro tolmačev s strani gluhih, kritizirajo, malokrat se srečujejo zasebno.
- Na vprašanje, če imajo tolmači moč nad gluhi izven storitve tolmačenja, so povedali, da imajo, predvsem v osebnih odnosih, tako da vplivajo na mnenje gluhih, izbirajo naloge, čas tolmačenja, vendar tolmači se med sabo o gluhih zelo malo pogovarjajo.
- Gluhi so mnenja, da imajo odgovornost največkrat tolmači

s pripravo, odmori, jasno informacijo, plačilom, manj odgovornosti imajo slišči in najmanj gluhi uporabniki.

- Največja odgovornost, ki jo imajo tolmači do gluhih je natančno tolmačenje, sposobnost tolmača in njegovo znanje, morajo vprašati, če česa ne vedo.

Nujno je, da se vsi udeleženci v procesu povežejo, saj se s tem razdeli moč, odgovornost in pridobi zaupanje vseh strani. »Tolmač mora ves čas sprejemati odločitve,« je mnenje gluhega v raziskavi. Res tolmači ves čas sprejemamo odločitve, zato je naše delo stresno, ampak kot takšnega smo ga sprejeli.

Debra Russel

Zanimivo predavanje je bilo zadnje na konferenci, ki sta ga pripravili **Debra Russell** in **Risa Shaw** iz Združenih držav Amerike na temo **Odločitve v tolmačenju in moč: pravno vprašanje ali pravna neenotnost**.

Predstavila je njuno raziskavo na temo, katere odločitve morajo sprejemati tolmači za pozitivni ali negativni odnos moči ter kako na izkušene tolmače vpliva koncept moči. Raziskava je potekala v Kanadi in ZDA, kjer so različni sistemi izobraževanja, različni jeziki.

3 glavne kategorije strukture moči, ki se odraža v dinamiki moči:

1. Konceptualizacija naloge, kar pomeni, kako vidimo nalogo, njeno izvedbo, vloge v njej. Pomembno v tolmačenju, ki temelji na pomenu, so definicija kakovosti dela, zahteve poklica, priprava, prakse in strategije ter interakcija tima. Brez dobrega sodelovanja in dobrih podlag ne more biti uspešne storitve.
2. Smisel delovanja, ki predstavlja odgovornost, »lastništvo« jezika. Pri tem gre za samozavest izvajanja, zavedanje izbire, spoznanje pomembnosti vpliva na odločitve, pozitivne odnose, voljo do menjave strategij. Nujno je ustvariti pozitivne odnose, saj se v tem odnosu prepoznava tudi tolmači.
3. Usposabljanje, ki je nujno potrebno za našo uspešnost. Permanentno usposabljanje mora biti kakovostno v delu tolmačev.

Odločitve, ki odražajo zavestnost moči in privilegijev, morajo podpirati in se odražati v smislu organizacije, kjer naloge potekajo (npr. sodišče). Vedeti je potrebno, kako se v teh sistemih znajde tolmač, koliko je usposobljen za posamezno področje in kako se lahko izboljša v najkrajšem času. Zato se mora ves čas preverjati v uporabi znakovnega jezika, da je

končni rezultat jasna informacija uporabniku znakovnega jezika. Pomembno je, da se nam ne mudi, ampak si vzamemo toliko časa, da bo informacija točna in jasna. Prav tako je izrednega pomena, da se z uporabniki srečamo prej, da postavimo situacije v kontekst. Pomemben je izbor načina tolmačenja (konsekutivno, simultano...). Nujno je sodelovanje z gluhi tolmači, ki lahko prevzemajo tudi vodilne vloge, saj s tem pridobijo moč.

Če tolmač ne vidi smisla svojega delovanja, potem je nesamozavesten. Veliko gluhih ljudi želi gluhega tolmača, ker se želijo informirati preko človeka, ki mu je znakovni jezik prvi jezik. In to morajo sprejeti tudi slišči tolmači. Potrebno je poveseliti pomen tudi gluhi tolmačem in jih obravnavati enako. Velikokrat so nerodne situacije, ker se izključuje gluhe tolmače (primer: 4 slišči tolmači so na sodišču že dogovorili zadeve, ko je prišel gluhi tolmač, niso ga obvestili o prestavitvi ure za narok – zloraba moči). Podobno je takrat, ko gre za rasno razlikovanje, saj se morajo bolj truditi za doseg istega cilja.

Zavest o dinamiki moči je podprta s:

- konceptualizacijo naloge,
- osmišljanjem delovanja in izvajanja tolmačenja,
- permanentnim usposabljanjem in
- nenehno konverzacijo med kolegi.

Priznanje moči vpliva na vse udeležene. Potrebno je graditi pozitivne odnose, ki izhajajo iz nas samih, našega okolja, zunanjih dejavnikov, družbe in institucij. Gre za proces, ki se ves čas ponavlja. Pomembno je zato, ker se s tem vzpostavi zaupanje.

debra.russell@ualberta.ca; risa.shaw@gallaudet.edu

Na plenarnem srečanju so bila povzeta spoznanja konferenice, ki so osvetlila področja, na katera se je nanašala tema letošnje konference: Moč in odgovornost.

Konferenca je postavila okvir na tem področju, na posameznikih in posameznih državah pa je, da predstavljeno prakso vključijo v svoj sistem izobraževanja, dela, predvsem pa, da tolmači razmišljajo o vsem, kar je bilo povedanega na konferenci in skušajo prilagoditi svoje delo tam, kjer se zdi potrebno, kjer je pomanjkanje znanja ali prakse.

Ob neuravnoteženosti moči je potrebno raziskati, kako se lahko uravnovesi, kako se lahko to uravnovesi v gluhih skupnostih, kako lahko pridejo vsi tolmači na vrsto, da niso vedno potisnjeni ob rob. Potrebno se je truditi, ohranjati in pridobivati sposobnosti, v interakciji, nujno je sodelovanje z gluhi tolmači, nadgrajevanje izobraževalnega sistema. Tukaj ne gre le za situacije tolmačenja, ampak tudi izven tega. Osredotočiti se je potrebno na poklic, kakovostno delo, postaviti pravila. Predvsem pa morajo imeti gluhi tolmači iste pogoje in zahteve kot slišči; vse le v dobro gluhe skupnosti.

Imamo poklic tolmača znakovnega jezika, zato potrebujemo profesionalni pristop. Želimo opraviti kakovostno storitev. Gluhi / slišči tolmači niso novi, več kot 400 let so že med nami, slišči tolmači niso niti vedeli za gluhe skupnosti, vse pa se je v resnici začelo tam. Npr. angleščina ima pomemben status, zato imajo slišči tozadevno več moči. Etika in sposobnosti omogočajo večjo fleksibilnost pri delu, odločitvah.

Zelo pomembno je, da gluhi tolmači in slišči tolmači sodelujejo, pa tudi to, da ne hitimo. Moramo iti počasi in razmisliti, kaj so osnove, kjer moramo začeti (morda iz usposabljanja,

ne toliko iz dela) in potem nadaljevati od tam naprej. Gluh lahko uči sliščega sposobnosti jezika, slišči pa tehnike tolmačenja – gre za pomembno izmenjavo. Ne smemo reči ne morem, vedno mora biti mogoče. Enako mora biti usposabljanje za obojne, ampak če oba nista izobražena, potem ne vesta, kje je njuno mesto in kaj profesionalnost sploh pomeni. Zato je potrebna tudi ista stopnja izobrazbe. Pomembno je priznanje gluhih, vsak ima svoje obveznosti in moramo sodelovati in upoštevati perspektivo vsakega posameznika.

Poklic tolmača znakovnega jezika je zaklenjen v perspektivo sliščih tolmačev. Gluhi tolmači delajo že 400 let, slišči zelo malo. Gluhi imajo tudi zgodovino usposabljanja. Malo moramo spremeniti ta pomen, ga odkleniti in ustvariti enakost. To je odvisno od tega, če to enakost želimo ustvariti. Če je le na papirju, potem tudi mi nismo profesionalni.

Tema, ki jo obravnavamo, je kot steklenica vode – polna steklenica vode (je kultura, identiteta), prazna (ničesar ni), se pa lahko prelije iz ene steklenice v drugo. Tako je tudi z gluhih s polžkovim vsadkom. Tudi prazna steklenica se lahko napolni. Ne gre samo za jezik, ampak tudi za kulturo.

Na koncu smo ugotovili, da ni zaključka, zato moramo nadaljevati z delom. Spoštovanje mora biti med nami, moramo se usposablјati, potrebujemo izobraževanje, sicer pademo na nižjo raven. Biti moramo odprti, biti pripravljeni sodelovati, imeti cilje in jih dosegati. Biti certificiran še ne pomeni biti usposobljen.

European Forum of Sign Language Interpreters (efsli) konferenca 2013

TEHNOLOGIJA vs. TOLMAČ:
podpora ali zamenjava?

13. – 15. september 2013
Ljubljana, Slovenija

Skupščino efsli in konferenco bo od 13. do 15. Septembra 2013 gostil Zavod Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik v Ljubljani, Slovenija. Tema konference je "Tehnologija vs. tolmač: podpora ali zamenjava?".

Živimo v času moderne tehnologije, ki se hitro razvija. Omo-goča nam napredek in nam daje nove možnosti, da izboljša-mo svoja vsakodnevna srečanja s hitrejšo in lažjo komunika-cijo. Informacije so dostopne na vsakem koraku, kadarkoli in kjerkoli jih potrebujemo.

Moderna tehnologija nam nudi mnogo udobja. Ampak, ali tehnologija nudi tudi podporo tolmačem znakovnega jezika in uporabnikom storitve tolmačenja? Ali tolmači čutijo, da se ne morejo izboljšati, da so dosegli svoj maksimum ali misli-jo, da ne morejo posodobiti svoje programske opreme? Ali razmišljajo tolmači o možnostih vsakodnevne nadgradnje in razvoja novih verzij v sebi z večjo sposobnostjo in zmogljivo-stjo? Morda pa s tehnologijo prihaja podpora tolmačem in njihovim potrebam in se nam ni potrebno bati, da bi nas za-menjala.

Če je to sedanjost, kaj potem lahko pričakujemo o prihodno-sti? Na efsli konferenci 2013 v Ljubljani, Slovenija, bomo dis-kutirali med drugim o sledečih vprašanjih:

- Ali lahko moderna tehnologija zamenja ali nadomesti po-trebo po tolmačih znakovnega jezika?
- Na kakšne načine lahko sodobna tehnologija podpre in je v korist tolmačem znakovnega jezika in gluhih uporabni-kom?
- Na kaj mora biti tolmač znakovnega jezika pozoren, da se izogne ujetosti v mrežo sodobne tehnologije?
- Kakšne načine storitve tolmačenja lahko pričakujejo gluhi uporabniki skozi moderno tehnologijo in kako bo tehnološki razvoj vplival na delo tolmačev?
- Kako lahko sodelujejo tolmači, uporabniki storitve, izobra-ževalci in združenje v smeri, da se zagotovi najbolj kakovos-tna storitev tolmačenja tudi s pomočjo sodobne tehnolo-gije?

Veselim se raziskovanja teme "Tehnologija vs. tolmač: pod-pora ali zamenjava?" z vami na efsli konferenci v Sloveniji v letu 2013.

Spletna stran efsli skupščine in konference v Ljubljani 13. -. 15. 09. 2013 je www.efsli.org/2013 (začetek delovanja pred-vidoma konec novembra).

V zvezi z efsli skupščino in konferenco nam lahko pišete na naslov efsli2013@efsli.org. Veseli bomo vašega sodelovanja.